

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата педагогічних наук, доцента кафедри музично-інструментальної підготовки

Горожанкіної Оксани Юріївни

на дисертаційне дослідження **Ді Тяньчао**

«Методика формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів»,

подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

Актуальність рецензованого дисертаційного дослідження зумовлена важливими чинниками процесу модернізації вищої освіти під час глобальних трансформацій. Реалії сьогодення засвідчують на необхідність формування фахівців з високою громадянською свідомістю, здатних до саморозвитку та самореалізації на засадах духовності й гуманізму, що має спрямованість на оволодіння справжніми загальнолюдськими та національними цінностями та створення на їх основі власних ціннісних орієнтацій. Рецензоване дослідження Ді Тяньчао актуалізує проблему щодо формування висококомпетентних викладачів музичного мистецтва на засадах національних, полінаціональних етнокультурних цінностей та здатність їх застосування у майбутній професійній діяльності.

У практиці музикування сучасний інтерес до ударних інструментів зумовлено новим трактуванням засобів музичної виразності в музичних творах ХХ – початку ХХІ ст. Застосування музики для ударних інструментів у процесі формування етнокультурної компетентності здобувачів освіти сприяє глибокому відчуттю ними традиції різних етносів (оскільки ритм є складовою самого буття), розумінням і відображенням глибоких традицій, коду і символіки кожного народу.

Автором чітко визначено і обґрунтовано структуру наукового дослідження, сформульовано мету, яка полягає в розробці, теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці методики формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів. Реалізація визначеної мети дослідження вирішена дисертантом за допомогою реалізації таких завдань, як от: розкрити роль і генезу етнокультури в освітніх стратегіях України і світу; визначити сутність і зміст етнокультурної компетентності особистості; обґрунтувати наукові підходи, художньо-педагогічні принципи і педагогічні умови формування етнокультурної компетентності на основі музики для ударних інструментів; розробити критеріальний апарат і встановити рівні сформованості етнокультурної компетентності у здобувачів вищої мистецької освіти; експериментально довести ефективність авторської методики формування

етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів.

Дисертаційна робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел. Зокрема джерельна база дисертації містить 212 найменування, з яких 34 – іноземними мовами, що свідчить про ґрунтовний теоретико-методичний аналіз об'єкту та предмету дослідження.

У першому розділі дисертації «Теоретичні основи формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів» дисертантом окреслено сучасний стан дослідження проблеми; подано інтерпретацію ключових поняття «культура», «етнос», «етнокультура». Доведено, що в контексті національних парадигм етнокультура виступає важливим складником освітніх стратегій як в Україні так і у світі, забезпечуючи розвиток національної ідентичності. Ді Тяньчао розглянуто основи етнокультурної освіти в різних країнах світу (Україні, Китаї, США, Канаді, Німеччині, Австралії, Японії) та зауважено на ролі музики у формуванні етнокультурної компетентності, як універсального і водночас специфічного засобу вираження культурної ідентичності. Дисертантом здійснено ретроспективний аналіз основних історичних етапів розвитку ударних інструментів та наголошено, що музика для ударних інструментів є важливим засобом ефективного формування етнокультурної компетентності, оскільки кожен етнос має свої унікальні ритмічні структури, що є відображенням його історії, соціальних зв'язків й духовних цінностей. Ді Тяньчао зроблено висновок, що етнокультурна компетентність майбутніх бакалаврів музичного мистецтва передбачає сукупність знань, умінь і навичок, які дозволяють студентам ефективно працювати з різноманітними етнічними культурами в контексті музичної діяльності. Вона включає здатність розуміти, оцінювати та інтегрувати культурні особливості, традиції та музичні стилі різних народів у навчальний процес і виконавську практику.

Науковими результатами дисертаційного дослідження є теоретичні положення і практичне вирішення поставлених у науковій новизні завдань. У правомірному зауваженні автора зазначено, що *вперше*: здійснено дослідження проблематики етнокультурної компетентності особистості у вимірі музики для ударних інструментів як унікального засобу інтеграції етнічних традицій, що поєднує ритмічні, символічні та семантичні аспекти культурної спадщини, спрямовані на формування ціннісного ставлення до багатокультурності, а також розвиток професійних якостей майбутніх учителів музичного мистецтва; визначено сутність етнокультурної компетентності особистості як інтегрального особистісно-професійного феномену, що відображає здатність особистості застосовувати знання, вміння та ціннісні орієнтації, пов'язані з різними культурними традиціями; змодельовано *компонентну структуру*

досліджуваного феномену, яка містить чотири компоненти: особистісно-аксіологічний, когнітивно-технологічний комунікативно-інтерпретаційний, рефлексивно-інноваційний; розроблено *критерії*: ціннісно-потребовий, знанієво-операційний, концептуально-виражальний, регулятивно-інтерактивний та відповідні *показники*, необхідні для встановлення рівнів сформованості етнокультурної компетентності особистості; запропоновано *методологічну стратегію* на засадах поєднання аксіологічного, компетентнісного, герменевтичного і творчо-діяльнісного наукових підходів, обґрунтовано комплекс *художньо-педагогічних принципів* (полікультурної гармонії, духовно-ціннісного занурення, інтеграції раціонального та емоційного, контекстного моделювання, діалогічної інтерпретації, культурної диверсивності, інтерактивного музикування, емоційно-ритмічного самопрояву); розроблено *методику* формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів, яка має в основі комплекс *педагогічних умов*: (стимулювання емоційно-ціннісного ставлення до етнокультурного мистецько-освітнього контенту засобами сучасних ІКТ, набуття і систематизація етнокультурних знань засобами використання пізнавально-розвивального потенціалу квіз-технології, набуття практичного етнокультурного досвіду через занурення в етнокультурне художньо-комунікативне середовище, забезпечення можливостей для творчої самореалізації у процесі музичного міжкультурного діалогу) та *методів*: (ритм-каркас етнокоду, культурний ритм-квіз, інтерактивні музичні лабіринти, етнокультурний імпровізаційний діалог, тощо), застосування яких здійснюється відповідно до чотирьох спеціально організованих етапів (ціннісного осмислення, накопичення і практичної імплементації інформаційної бази, набуття етнокультурного художньо-інтерпретаційного досвіду, творчої адаптації).

У другому розділі «Методологічні засади формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів» на увагу заслуговує представлена дисертантом методологічна стратегія дослідження, яка базується на засадах поєднання аксіологічного, компетентнісного, герменевтичного і творчо-діяльнісного наукових підходів та відповідних до них художньо-педагогічних принципів: полікультурної гармонії, духовно-ціннісного занурення, інтеграції раціонального та емоційного, контекстного моделювання, діалогічної інтерпретації, культурної диверсивності, інтерактивного музикування, емоційно-ритмічного самопрояву.

На особливу увагу заслуговують визначені й обґрунтовані автором педагогічні умови, впровадження яких в освітній процес сприяє ефективності формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів. А саме: стимулювання емоційно-ціннісного ставлення до етнокультурного мистецько-освітнього контенту засобами сучасних ІКТ;

набуття і систематизація етнокультурних знань засобами використання пізнавально-розвивального потенціалу квіз-технології; набуття практичного етнокультурного досвіду через занурення в етнокультурне художньо-комунікативне середовище; забезпечення можливостей для творчої самореалізації у процесі музичного міжкультурного діалогу.

У третьому розділі «Експериментальна перевірка авторської методики формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів» здійснено дослідно-експериментальна перевірка ефективності організаційно-методичної моделі формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів, описано діагностувальну процедуру, перебіг упровадження авторської методики формування досліджуваного феномену та аналіз динаміки його сформованості у здобувачів освіти. Схвальної оцінки заслуговує проведений Ді Тяньчао діагностувальний етап дослідження та реалізація авторської методики на формувальному етапі дослідно-експериментальної роботи, яка передбачала застосування таких методів, як от: ритм-каркас етнокоду, культурний ритм-квіз, інтерактивні музичні лабіринти, етнокультурний імпровізаційний діалог, застосування яких здійснюється відповідно до чотирьох спеціально організованих етапів (ціннісного осмислення, накопичення і практичної імплементації інформаційної бази, набуття етнокультурного художньо-інтерпретаційного досвіду, творчої адаптації). Результати, представлені автором на підсумковому етапі дослідження засвідчили позитивну динаміку щодо рівнів сформованості етнокультурної компетентності майбутніх бакалаврів музичного мистецтва. Так, після проведення формувального етапу експерименту показники на високому рівні в ЕГ зросли на 13,2 %, (у КГ – на 3,3 %); середній рівень ЕГ збільшився на 26,4 %, (у КГ – на 2,3 %); низький рівень ЕГ засвідчив зменшення кількості студентів на 20,9 %, (у КГ лише на 3,1 %). Результати перевірки підтверджено за допомогою критерію кутового перетворення Фішера, що дозволяє вважати поетапну авторську методику ефективною та дієвою.

Загалом позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих дисертантом результатів дослідження, вважаємо за необхідне висловити деякі зауваження:

1. Автором здійснено експлікацію понять «етнокультурна компетентність», «міжкультурна компетентність», «полікультурна компетентність». Бажано було б уточнити, як кореспондується поняття «етнокультурна компетентність» з міжкультурною та полікультурною компетентністю.

2. На нашу думку, робота значно виграла б, якби автор здійснив порівняльний аналіз щодо сприйняття різних музичних традицій та особливостей виконання творів для ударних інструментів студентами з України та Китаю.

Утім, висловленні зауваження не знижують загальної позитивної оцінки рецензованої наукової праці й не ставлять під сумнів результати виконаної Ді Тяньчао роботи.

Висновок: дисертаційне дослідження Ді Тяньчао на тему «Методика формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів», подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки є самостійним, оригінальним, завершеним науково-експериментальним дослідженням, актуальним в сучасних умовах розвитку мистецької освіти. У роботі Ді Тяньчао науково обґрунтовані результати, кваліфіковано виконано всі поставлені наукові завдання, показано володіння методологією наукових досліджень щодо продукування результатів, пов'язаних із новизною та практичною значущістю. Кваліфікаційна наукова праця відповідає чинним вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог щодо оформлення дисертації» (zareєстрованого в Міністерстві юстиції України від 03 лютого 2017 р. за № 155/30023), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44, зі змінами, Постановою КМ № 341 від 21.03.2022), а її автор, Ді Тяньчао заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Рецензент:

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри музично-інструментальної підготовки
ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»

Горж

Оксана ГОРОЖАНКІНА

